

Sygn. akt II Ca 519/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 października 2014 r.

Sąd Okręgowy w Jeleniej Górze II Wydział Cywilny Odwoławczy w następującym składzie:

PrzewodniczącySSO Wojciech Damaszkowski /spr/

SędziowieSSR del. do SO Sylwia Bańka-Mrozewska, SSO Maria Lechowska

ProtokolantKalina Tanaś

po rozpoznaniu w dniu 21 października 2014 r. w Jeleniej Górze

na rozprawie

sprawy z powództwa B. P. i K. K.

przeciwko (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Z.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Rejonowego w Jeleniej Górze

z dnia 9 maja 2014 r., sygn. akt I C 1542/13

I. apelację oddala,

II. zasądza od strony pozwanej na rzecz każdej z powódek kwotę po 600, 00 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa prawnego w instancji odwoławczej.

Sygn. akt II Ca 519/14

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w Jeleniej Górze zaskarżonym wyrokiem z dnia 9 maja 2014 roku, uwzględniając częściowo powództwo, zasądził od strony pozwanej (...) Sp. z o.o. z siedzibą w Z. na rzecz powódek B. P. i K. K. kwoty po 17.899,85 zł z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 16 kwietnia 2011 roku, dalej idące powództwo oddalił oraz zasądził od strony pozwanej na rzecz każdej z powódek po 388 zł z tytułu zwrotu kosztów procesu. Ponadto sąd ten zasądził od pozwanej spółki na rzecz Skarbu Państwa Sądu Rejonowego w Jeleniej Górze 1000 zł tytułem opłaty sądowej.

Podstawę tego rozstrzygnięcia stanowiły następujące ustalenia faktyczne.

W dniu 6 marca 2011 r. C. P. zawarł z (...) Spółką z o.o. z siedzibą w Z. umowę nr (...) o wykonanie w K. obiekcie budowlanego w postaci kanapowej kolei linowej. Zgodnie z umową obiekt miał zostać wykonany z elementów i materiałów dostarczonych przez wykonawcę C. P.. Zakres umowy obejmował wszystkie niezbędne prace między innymi geodezyjne wytyczenie terenu robót budowlanych, sporządzenie inwentaryzacji geodezyjnej powykonawczej i prowadzenie dziennika budowy. Wynagrodzenie ryczałtowe ustalone zostało na kwotę netto 1.620.000,00 zł plus 23% podatku VAT. Po rozpoczęciu robót C. P. miał otrzymać w terminie do 24 marca 2011 r. zaliczkę w wysokości do 150.000 zł plus podatek VAT a kolejne zapłaty miały być dokonywane na podstawie faktur częściowych łącznie

do 69% uzgodnionego wynagrodzenia za całość robót wystawionych przez C. P. w terminach dwutygodniowych na podstawie protokołu odbioru częściowego robót i podpisanych przez inspektora nadzoru inwestorskiego w wysokości faktycznego zaangażowania procentowego w wykonanej części zadania.

W dniu 18 marca 2011 roku C. P. wystawił fakturę numer (...) na kwotę 184.000 zł brutto, która została w całości zapłacona przez inwestora. W dniu 1 kwietnia 2011 r. sporządzono protokół odbioru częściowego wykonanych robót obejmujący okres od 12 marca do 31 marca 2011 r. Protokół został podpisany przez inspektora nadzoru budowlanego J. S., który dokonywał obmiary wykonanych prac. Przyjęto w nim, że stopy fundamentowe zostały wykonane w 65,53%, stacja dolna i górna w 25,68%, garażowania w 6,51%, rampa w 45,67%. Na podstawie tego protokołu C. P. wystawił fakturę numer (...) na kwotę 246.000 zł brutto, tj. 200.000 zł netto z której (...) Spółka z o.o. w Z. zapłaciła 170.000 zł.

W oparciu między innymi o zeznania świadków J. K., B. M., Z. M., S. F. i J. S. ustalił sąd, że w protokole odbioru częściowego uwzględniono również wartość stali zamówionej przez C. P. w kwocie 35.200,29 zł, która nie została przez niego zapłacona.

C. P. zmarł (...) roku a jego spadkobiercami zostały B. P. i K. K..

Dalej ustalił sąd, że w dniu 28 kwietnia 2011 roku sporządzono protokół stanu wykonania robót ziemnych i betonowych z którego wynikało, że wykonano stopy fundamentowe i słupy, wykop pod fundamenty garażowe bez transformatorowni, sterowni i pomieszczenia socjalnego. W stacji górnej do dnia 28 kwietnia 2011 r. wykonano jednokrotne strzelanie skały i wylano beton grubości 10 cm pod słup napędu górnej stacji. Nie wykonano rampy natomiast w stopniu zaawansowania robót dotyczących rampy uwzględniono pomiary geodezyjne, przybliżony koszt odstrzału skały oraz materiały obejmujące stal i drewno. Część z zamówionych materiałów w tym stal za kwotę 30.000 zł zapłacił C. P.. Za prace geodezyjne wykonawca zapłacił M. S. 5.000 zł, która to kwota do chwili śmierci C. P. odpowiadała wykonanej pracy. Część drewna na potrzeby budowy po śmierci C. P. użyczył J. K..

Po śmierci C. P. prace na budowie wykonywały inne podmioty, w tym B. M. i Z. M.. (...) Spółka z o.o. w Z. zawarła własne odrębne umowy na wykonawstwo i dostawę materiałów.

Jako okoliczności bezsporne ustalił sąd, że spółka (...) zapłaciła B. P. i K. K. w dniu 2 listopada 2011 roku 2.000 zł i w dniu 15 listopada 2011 roku 3.000 zł.

W tak ustalonych okolicznościach faktycznych Sąd Rejonowy ocenił, że powództwo częściowo zasługiwało na uwzględnienie. Wskazał, że spór pomiędzy stronami sprowadzał się do rozstrzygnięcia o wysokości wynagrodzenia za prace, które C. P. wykonał do dnia swojej śmierci. Podstawę dokonywanych rozliczeń stanowiły faktura częściowa wystawiona przez C. P. oraz protokół odbioru częściowego robót. Analizując powyższe dokumenty Sąd pierwszej instancji miał na uwadze, że przyjęcie faktury i jej podpisanie nie jest równoznaczne z aktem uznania roszczenia, a polega na oświadczeniu przez dłużnika gotowości podjęcia czynności mających na celu sprawdzenie zasadności świadczenia. Istniała również możliwość kwestionowania protokołu odbioru częściowego robót łącznie z przeprowadzeniem dowodów ze świadków lub z przesłuchania stron.

W ocenie Sądu Rejonowego strona pozwana częściowo wykazała, że zakres prac wykonanych na dzień śmierci C. P. był mniejszy niż wynikało to z protokołu częściowego odbioru robót i uwzględnił, że w protokole C. P. w porozumieniu z inwestorem ujął również koszty zakupu materiału niezbędnego do prowadzenia budowy w postaci wyrobów stalowych. Przy tym okoliczność, że protokół, poza faktycznie wykonanymi robotami uwzględniał również koszt użytych, zamówionych i częściowo niezapłaconych przez C. P. materiałów została potwierdzona dokumentem w postaci protokołu stanu robót na dzień 28 kwietnia 2011 r.

Natomiast nie uwzględnił Sąd, aby w ramach protokołu odbioru częściowego robót i w wartości wystawionej przez C. P. fakturze uwzględniono cenę niezapłaconego drewna. Nie wykazano bowiem, że należność za zakupione drewno wynikająca z faktury VAT z 18 lipca 2011 r. stanowiła zobowiązanie zaciągnięte przez C. P.. Nie uwzględniono również faktur za zakup betonu, albowiem faktury te zostały wystawione na pozwaną spółkę już po śmierci C. P. i udowodniono,

że stanowiło to zobowiązanie pozwanego, a przy tym by to jego zobowiązanie nie zaś pozwanej spółki zostało zapłacone, jak też by koszt zakupu betonu został ujęty w protokole częściowego odbioru robót oraz w wartości faktury.

Dalej nie uwzględnił Sąd Rejonowy również należności z tytułu wykonanych przez M. S. usług geodezyjnych. Przyjął bowiem, że przed śmiercią C. P. zapłacił geodecie kwotę 5.000 zł, która to należność na tę chwilę w całości zaspokajała jego roszczenia za wykonane prace. Dalsze prace były zlecane już przez (...) Sp. z o.o. z siedzibą w Z. i przez nią powinny być zapłacone. Co prawda po śmierci C. P. powódki wstąpiły do umowy jako jej stroną, ale strony postępowania wyraziły wolę jej rozwiązania za obopólnym porozumieniem w drodze czynności dorozumianych.

Z tych względów Sąd pierwszej instancji zasądził od strony pozwanej na rzecz każdej z powódek kwoty po 17.899,85 zł oddalając dalej idące powództwo. Zasadzenie odsetek nastąpiło na podstawie art 481 § 1 k.p.c. przy przyjęciu wskazanego w fakturze numer (...).2011 r. terminu zapłaty. Na podstawie art. 100 k.p.c. stosownie do wyniku sprawy stosunkowo rozdzielono koszty postępowania.

Z wyrokiem Sąd Rejonowy nie zgodziła się strona pozwana zaskarżając go w pkt I, II, IV i V zarzucając:

1. naruszenie przepisów prawa procesowego, mających istotny wpływ na orzeczenie zapadłe w sprawie tj. art. 6 kc w zw. z art. 232 kpc, poprzez przyjęcie, że to na stronie pozwanej spoczywa ciężar dowodowy odnośnie wzajemnych rozliczeń stron oraz stanu zaawansowania robót budowlanych wykonanych przez C. P., a w szczególności odnośnie uregulowania należności za drewno, podczas gdy to powódki z takiego faktu wywodzą skutki prawne;

2. naruszenie przepisów prawa procesowego, mających istotny wpływ na orzeczenie zapadłe w sprawie, tj. art. 233 § 1 kpc, skutkujące błędami w ustaleniach faktycznych polegających na:

- przyjęciu za podstawę odpowiedzialności pozwanego faktury VAT (...), która została wystawiona bezpodstawnie, gdyż kwota na niej stwierdzona nie odpowiada faktycznemu zaawansowaniu robót i rozliczeń między stronami umowy,

- przyjęciu przez Sąd, że data wystawienia faktury VAT (...) oraz data zamówienia drewna na niej widniejąca uzasadnia uznanie, że zobowiązania tego nie zaciągnął C. P., podczas gdy faktyczna potrzeba zamówienia drewna powstała znacznie wcześniej, w związku z robotami wykonanymi jeszcze przez poprzednika powódek, co zostało uwzględnione w fakturze VAT nr (...).

Na tej podstawie skarżąca wniosła o zmianę wyroku poprzez oddalenie powództwa i obciążenie powódek kosztami procesu za obie instancje ewentualnie jego uchylenie w zaskarżonej części i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Apelacja nie wykazuje uzasadnionych podstaw.

Sąd Rejonowy w oparciu o oferowane przez strony dowody poczynił w sprawie prawidłowe ustalenia faktyczne, które szczegółowo i chronologicznie przedstawił w pisemnych motywach orzeczenia. Ustalenia powyższe Sąd Okręgowy z mocy art. 382 kpc aprobuje i przyjmuje za własne. W pełni uprawnione są również konkluzje sądu o częściowej zasadności powództwa a zarzuty zawarte w apelacji w niczym wniosków tych nie podważyły.

Skarżący generalnie skupił się w apelacji na – mających jego zdaniem miejsce – uchybieniach sądu o charakterze procesowym, które w efekcie doprowadziły do wydania rozstrzygnięcia częściowo dla pozwanej niekorzystnego. Nie było natomiast podważone zastosowanie przepisów prawa materialnego, a mianowicie art. 647 – 658 kc dotyczących umowy o roboty budowlane. Nie budziła również wątpliwości wykładnia zawartej w dniu 6 marca 2011 r. umowy o wykonanie obiektu budowlanego. Z treści art. 654 kc oraz § 7 umowy wynikała niekwestionowana zasada, że zamawiający zobowiązany jest do zapłaty za wykonane roboty częściowe na podstawie faktur częściowych zgodnych z faktycznym zaangażowaniem procentowym wykonanej części zadania. Jak trafnie wskazywał Sąd Rejonowy spór

sprowadzał się do rozstrzygnięcia o wysokości żądanego wynagrodzenia, które było pochodną zakresu wykonanych prac.

Pierwszy ze zgłoszonych zarzutów dotyczył naruszenia art. 6 kc i art. 232 kpc regulujących zasady ciężaru dowodu w procesie cywilnym. Materialnoprawny aspekt rozkładu ciężaru dowodu reguluje art. 6 kc wskazujący, że ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z faktu tego wywodzi skutki prawne. Drugi z powołanych przepisów stanowi o obowiązkach stron dostarczania sądowi dowodów potwierdzających przytaczane fakty.

Z przepisu art. 6 kc nie sposób jednak wywieść zasady, że w każdej sytuacji procesowej to na stronie powodowej spoczywa obowiązek wykazania wszystkich okoliczności. Jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 20 kwietnia 1982 r. – I CR 79/82 reguła dotycząca ciężaru dowodu nie może być rozumiana w ten sposób, że zawsze, bez względu na okoliczności sprawy, spoczywa on na stronie powodowej. Jeżeli bowiem strona powodowa wykazuje fakty przemawiające za zasadnością powództwa, to na stronie pozwanej spoczywa ciężar udowodnienia faktów przemawiających za oddaleniem powództwa.

Zasadniczymi dowodami, które przedstawiły powódki w sprawie były, oprócz rzecz jasna umowy, faktura VAT numer (...) i protokół częściowego odbioru robót. Znaczenie faktury jako dowodu wykazującego zasadność dochodzonego roszczenia Sąd Rejonowy wyjaśnił prawidłowo. Należy podzielić stanowisko, że jej przyjęcie nie stanowi uznania roszczenia natomiast nakłada na odbiorcę obowiązek sprowadzenia zasadności jej wystawienia i ewentualnie podjęcia czynności zmierzających do jej weryfikacji. Należało również podzielić pogląd sądu pierwszej instancji, o dopuszczalności weryfikacji protokołu odbioru częściowego robót i dowodzenia ewentualnych jego nieprawidłowości za pomocą wszystkich środków dowodowych – również zeznań świadków (art. 247 kc). Rzecz jednak w tym, że o ile fakturę VAT wystawił samodzielnie C. P. o tyle protokół odbioru robót podpisał z ramienia inwestora inspektor nadzoru budowlanego J. S.. Sporządzenie protokołu poprzedzone zostało szczegółowymi obmiarami dokonanymi przez inspektora nadzoru i w oparciu o te obmiary ustalono szczegółowo – do dwóch miejsc po przecinku – procentowy zakres wykonania poszczególnych prac.

Przy istnieniu takiego dokumentu zgodnie z przedstawioną wyżej regułą dowodzenia zawartą w art. 6 kc to strona pozwana powinna wykazać, że dokument w postaci protokołu odbioru został wykonany nieprawidłowo i nie odzwierciedla rzeczywistego zaawansowania wykonanych prac. Zgodnie bowiem z zasadami logiki skoro wykonawca przedstawia dokument zaakceptowany przez osobę upoważnioną z ramienia inwestora to na tym ostatnim spoczywa ciężar wykazania nieprawidłowości dokumentu.

Wnikliwa analiza twierdzeń stron i przeprowadzonych dowodów doprowadziła Sąd Rejonowy do trafnej konstatacji, że zakres wykonanych prac wynikających z faktury i protokołu częściowego odbioru prac był w rzeczywistości mniejszy o wartość stali zamówionej przez C. P., ale przez niego nie zapłaconej. Zeznania przesłuchanych na tę okoliczność świadków w osobach J. S., J. K., B. M., Z. M. zostały ocenione wszechstronnie i zgodnie z zasadami wynikającymi z art. 233 kpc.

Drugi z zarzutów obejmował kwestie niezaliczenia przez Sąd Rejonowy do faktury z dnia 12 kwietnia 2011 r. – analogicznie jak przy zakupie stali – kosztów nabycia drewna. W szczególności twierdzenia skarżącego zmierzają do wykazania, że faktyczna wartość robót wynikająca z tej faktury powinna być pomniejszona o kwotę 29.088,52 zł zakupionego przez C. P. a nie zapłaconego przez niego drewna. Powyższy zarzut w żaden sposób nie został jednak udowodniony i jawi się całkowicie gołosłowny. Przede wszystkim należało zwrócić uwagę, że zaliczka na zakup tego drewna została wpłacona w dniu 8 czerwca 2011 r. za co wystawiono fakturę numer (...). Natomiast ostateczną fakturę numer (...) wystawiono 18 lipca 2011 r. a zatem prawie trzy miesiące po śmierci C. P.. Powyższa znaczna odległość czasowa wskazuje na okoliczność, że zmarły wykonawca nie zamawiał tego drewna. Nie przedstawiono sądowi żadnych dokumentów wskazujących na to, że C. P. wiedząc o potrzebie zamówienia tego materiału już wliczył jego wartość w cenę faktury z 12 kwietnia 2011 r. Co prawda świadek J. S. wskazywał, że C. P. „zgłosił się do mnie o zaliczkę na poczet dalszych robót, ponieważ zakupił materiały to jest stal i drewno”, ale ostatecznie nie doszło do wypłaty zaliczki i wystawienia faktury częściowej ponieważ C. P. zmarł”. Nie wiadomo przy tym jednoznacznie czy świadkowi chodziło

właśnie o drewno objęte fakturą numer (...). Podkreślenia wymaga również, że wartość wykonanych robót w protokole częściowym posiada wartość 313.368,04 zł, a faktura została wystawiona tylko na 246.000 zł. Zatem mimo, że ustalono wyższy zakres zaawansowania prac faktura – z niewykazanych zresztą przez strony przyczyn - obejmuje kwotę niższą.

Nie miało znaczenia dla rozstrzygnięcia, że strona pozwana po śmierci C. P. zapłaciła na rzecz M. S. 24.846 zł. Jak bowiem zeznał ten geodeta na datę śmierci pierwszego wykonawcy kolei linowej wartość za wykonane przez niego usługi wynosiła 5.000 zł i została mu zapłacona. Odrębną, niezwiązaną z robotami wykonanymi przez C. P. była również należność w wysokości 35.200 zł dla S. F.. Nie zachodziły podstawy do pomniejszania o tę kwotę faktury z dnia 12 kwietnia 2011 r.

Z tych względów apelacja jako nieuzasadniona podlegała oddaleniu (art. 385 kpc).

Na podstawie art. 98 § 1 kpc w zw. z art. 391 § 1 kpc zasądzono od strony pozwanej na rzecz każdej z powódek po 600 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa prawnego w instancji odwoławczej.